

de geheugenpraestaties — het gevolg is van een gelocaliseerd hersenproces, dan is dit proces wel-is-waar voorwaarde voor het tot stand komen van een stoornis, maar deze voorwaardelijke rol heeft het defect in elke concrete situatie, waarin een te verrichten praestatie den persoon plaatst. Bij een nauwkeurig onderzoek van de symptomen gelukt het meermalen te voorspellen welke ziekteverschijnselen zich verder nog zullen voordoen. De verschuivingen in de dynamiek van een concrete praestatie liggen dan niet uitsluitend in de ééne op den voorgrond tredende werkingssfeer, doch ze wortelen in den grondslag voor het gedrag van het geheele psychophysische individu.

Op dezen reactievorm van den geheelen persoon is ook gebaseerd de bewerking der symptomatische psychosen door *Bonhoeffer*. Bij wisselende aetiologie ontdekt hij een relatief vaste typiek van syndromen, als dat van *Korsakow*, de amentia en het delirium. *Bonhoeffer* volstond niet met een klinisch-pathologisch registreeren van het statistisch frequent samengaan van op zichzelf staande psychische symptomen, maar hij ordende deze zóódanig in syndromen met een innerlijke structuuréénheid van autonoom psychologischen aard, dat de vraagstelling omtrent de pathologische structuur van het psychische in zijn geheel aan de orde kwam. Voor het syndroom van *Korsakow* was het mogelijk deze structuur bloot te leggen, door te wijzen op den gestoorden tijdfactor, waardoor een functioneele dynamiek van dit symptomencomplex kon worden gegeven. Hier bleek het mogelijk, de pathopsychische structuur op te vatten als een modificatie van den geheelen persoon, zooals deze zich uit in symptomen van de ziekte.

De medische psychologie bleef gericht op het opsporen van dergelijke psychische structuren. Het behoeft ons niet te verwonderen, dat het juist de pathologie is, die ons deze structuren pregnant laat zien. De psychische schemata of categorieën, waarvan wij dagelijks gebruik maken en waarmee wij de wereld van het psychische opbouwen, zijn bij regressieve processen gemakkelijker op te sporen, wijl dan het psychische netwerk doorzichtiger wordt.

Zoo wees de pathologie naast dit rudimentair geworden tijds-